

Informe de retorn a les aportacions a la consulta pública prèvia a l'elaboració de l'Avantprojecte de llei d'actualització del Codi civil de Catalunya.

El Departament de Justícia va obrir una consulta pública sobre l'Avantprojecte de llei d'actualització del Codi civil de Catalunya (CcC) que té com a objectiu acomodar les regles del CcC a la realitat social i jurídica de Catalunya.

Els objectius principals de la iniciativa són: disposar d'un CcC adequat a la realitat social i jurídica, garantir el principi d'igualtat de gènere en l'àmbit civil, donar efectivitat a les previsions recollides a la Convenció de les Nacions Unides sobre els drets de les persones amb discapacitat en matèria civil, garantir el principi d'igualtat i no discriminació en l'àmbit successori, protegir les persones que siguin víctima de maltractament psicològic, promoure l'ús dels mecanismes extrajudicials de resolució de conflictes en l'àmbit civil, fer més competitiva la figura del dret real de penyora i donar major seguretat jurídica a les parts amb l'adopció de mesures i mecanismes que donin garanties en el cas d'execució.

Des del dia 19 de juliol de 2019 i fins el dia 18 d'agost de 2019 es va convidar a la ciutadania a fer aportacions a través del Portal de Participa de la Generalitat de Catalunya amb l'objectiu de disposar de les opinions i de conèixer el posicionament respecte d'aquells punts que permetin una millor elaboració de l'Avantprojecte de llei d'actualització del CcC. També es va fer difusió per mitjà d'una nota de premsa del Departament, pel twitter del Departament de Justícia i per correu electrònic als principals grups afectats per la iniciativa.

Durant el període de presentació de propostes a la consulta pública prèvia han presentat propostes les següents entitats mitjançant l'espai participa.gencat.cat, la bústia corporativa de la Direcció General de Dret i Entitats Jurídiques les persones i el registre electrònic de la Generalitat les entitats següents:

1. Col·legi d'Educatores i Educadors Socials de Catalunya (CESC)
2. Federació ECOM (FECOM)
3. Institut Català de les Dones (l'ICD)
4. Senyora Maria Victoria (MV)
5. Senyor Pep Solé (PS)
6. Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya (COTSC) Comité català de representants de persones amb discapacitat (COCARMI) .
7. Fundació Tutelar de les Comarques Gironines (FTCG)

S'han agrupat les pretensions formulades en cinc grups atenent al seu contingut:

1. Aspectes relacionats amb la garantia del principi d'igualtat efectiva entre homes i dones i amb la utilització d'un llenguatge inclusiu sense discriminació per raó de gènere.

FECOM, COTSC, COCARMI i l'ICD han presentat les següents propostes:

Necessitat de reforçar normativament el principi d'igualtat entre dones i homes i no-discriminació per raó de sexe per tal d'aconseguir la igualtat real i efectiva en la societat actual.

Inclusió en el CcC de principis que es fonamentin amb la igualtat de gènere i la no-discriminació per raó de sexe i gènere, que s'incorpori un llenguatge no sexista, i que es posi l'èmfasi en els drets de les dones com a eix vertebrador estratègic de tot el CcC.

Es considera necessari que s'elimini l'esclatxa de gènere en la propietat de les terres i que s'apliquin els elements analítics i les estratègies de la perspectiva de gènere següents: necessitats pràctiques i interessos estratègics de les dones respecte als homes; rols i identitats de gènere; condició i posició de gènere; accés, control i ús de recursos i beneficis; relacions de poder entre homes i dones.

Es proposa que la modificació del llibre segon relatiu a la persona i la família inclogui un seguit de mesures tals com el reconeixement i valoració del treball domèstic no remunerat, la promoció de la responsabilitat compartida entre dones i homes dels treballs a la llar i la cura de persones dependents (coresponsabilitat), actuacions contra la feminització de la pobresa i a favor de la redistribució de la riquesa, el reconeixement de les dones com a subjecte actiu dels seus processos i decisions. Les dones cal que deixin de ser beneficiàries d'ajuts per esdevenir titulars de drets; les necessitats de les dones s'han d'interpretar en clau de drets.

Es defensa la sobirania de la dona sobre el propi cos per viure les relacions sexuals i afectives lliures de discriminacions, violències i prejudicis, i la necessitat d'aconseguir una educació sexual diversa i no discriminatòria, per dignificar la sexualitat en els diferents moments de la vida de les dones, discriminada per raons d'edat o diversitat funcional.

Impuls d'un Pla Estratègic que inclogui un calendari, objectius, accions i pressupost que realment fomentin la igualtat real i efectiva i la no discriminació.

Respecte a aquestes propostes, cal manifestar que l'Avantprojecte de llei pretén fer una regulació que, mitjançant l'adequació del llenguatge jurídic, doni visibilitat a les dones tant pel que fa al contingut normatiu del CcC com a la terminologia emprada. És palès que la normalització de la terminologia i del llenguatge, amb propòsit d'igualtat, és necessària i, per aquest motiu, la iniciativa legislativa proposada té la finalitat d'incorporar al CcC adaptacions de la terminologia que reforcin el principi d'igualtat.

Es considera necessari introduir canvis en la terminologia que no excloguin cap gènere per tal que no puguin ser en cap cas motiu d'exclusió de la dona ni calgui cap interpretació expressa dels conceptes per deixar-ne clara la seva inclusió.

L'actualització proposada evitarà que cap terme pugui interpretar-se de forma excloent de la dona. Es volen evitar expressions que s'aparten de la realitat social i econòmica del segle XXI, en què l'administració i la gestió d'empreses la duen a terme persones independentment del seu gènere i, en conseqüència es vol que amb l'actualització del CcC proposada s'utilitzin termes que no direccionin cap a un gènere en concret.

La proposta normativa té entre les seves previsions modificar el CcC per tal que desapareguin elements discriminatoris per a la mare en l'àmbit de la determinació de la filiació.

Pel que fa a la proposta d'impuls d'un Pla Estratègic per assolir els objectius d'igualtat, es tracta d'una iniciativa que queda fora de l'objecte de la consulta pública prèvia, tot i que es considera una demanda positiva. Es fa constar que l'Avantprojecte proposat està inclòs en tercer eix del Pla de Govern de la XII legislatura anomenat "Una societat enfortida democràticament, lliure i justa. Per a una governança compartida" on un dels seus objectius és "Assolir la igualtat efectiva entre dones i homes"; "Garantir l'equitat de gènere en l'àmbit de la salut"; "Fomentar polítiques per a la igualtat efectiva entre les persones i per a totes les formes de diversitat" i "Reforçar el valor del dret civil català".

Es valoren positivament les propostes plantejades i es tindran en compte en el nou text normatiu, tot i que cal tenir present que algunes han de ser objecte de modificació de normatives sectorials, com és la normativa laboral i per tant no poden ser objecte de consideració en la modificació del CcC.

2. Paritat en els òrgans col·legiats de les persones jurídiques

FECOM, COTSC, i l'ICD han presentat les següents propostes:

Consideren que per avançar en la igualtat real i efectiva entre dones i homes són necessàries mesures com incloure de manera obligatòria la paritat en els òrgans col·legiats de les persones jurídiques públiques de la Generalitat i de les persones jurídiques declarades d'utilitat pública. Proposen incorporar com a recomanació de bona pràctica que les persones jurídiques privades per accedir a subvencions públiques o a contractacions públiques adoptin mesures de paritat en el seus òrgans de govern.

Proposen reforçar les accions encaminades a garantir que totes les entitats i empreses respectin la igualtat de tracte i d'oportunitats en l'àmbit laboral adoptin mesures destinades a evitar qualsevol tipus de discriminació entre dones i homes, aprovin i apliquin plans d'igualtat en funció del nombre de persones treballadores i adoptin protocols d'actuació contra l'assetjament sexual i per raó de sexe sigui quin sigui el nombre de persones treballadores.

Pel que fa a aquestes propostes, es tindran en compte sempre que siguin objecte de desplegament normatiu del CcC. A la Memòria preliminar de l'Avantprojecte objecte d'aquest informe, una de les opcions analitzades és la necessitat que el CcC incorpori normativament l'obligació de complir el principi d'igualtat entre dones i homes en la representació orgànica, en la gestió i en formació de la voluntat a les persones jurídiques públiques de la Generalitat sotmeses al dret privat.

Tanmateix reiterem el criteri esmentat en el punt 1 en el sentit que les propostes que afecten a modificacions de normativa laboral no poden ser objecte de consideració en la modificació del CcC que es vol dur a terme.

3. Aspectes relacionats amb les declaracions de voluntat de les persones que han patit o pateixen problemes greus de salut

FECOM, FTGG, COTSC, COCARM TCG, PS, MV han presentat les següents propostes:

Fomentar l'exercici dels drets de les persones amb la capacitat modificada judicialment per acomplir amb els principis generals de la Convenció dels drets de les persones amb discapacitat de l'ONU .

Consideren necessari adaptar el CcC a l'esmentada Convenció regulant la capacitat jurídica i fent extensius els drets i les obligacions previstos a totes les persones. Es proposa adoptar mesures de suport en la presa de decisions per a les persones que no puguin exercir els drets de manera individual tant per a l'exercici d'actes legals com per gestionar dificultats en la vida personal.

Proposen que s'asseguri el deure dels poders públics de garantir la disponibilitat de mecanismes de suport en l'exercici de la capacitat jurídica mitjançant polítiques públiques, amb serveis accessibles i fàcils d'obtenir, i que no es deixa a cap persona sense la possibilitat d'exercir el dret a rebre suports, sigui quina sigui la seva situació familiar o social.

Consideren que cal garantir que les delacions fetes per un mateix (document d'autotutela) es revisin sovint i no tingui més de 2 anys d'antiguitat.

Proposen que la iniciativa legislativa implementi mecanismes que reforcin la voluntat expressada en els documents de voluntats de les persones per tal que, arribat el moment en què no puguin decidir es garanteixi que es respecta la voluntat de la persona. Valoren important incorporar la visió i la tasca del Comitè de Bioètica.

El CcC actual fa referències directes a la incapacitat de les persones que cal modificar atès que aquestes referències, de vegades, inclouen com a incapacitades a persones que únicament requereixen mesures de suport per dur a terme alguns dels seus actes.

La regulació en tràmit té com un dels seus objectius que la actualització de la normativa eviti que algunes persones siguin catalogades jurídicament i socialment com a incapacitades. La discapacitat s'ha d'entendre com una situació que dona lloc a l'adopció de les mesures necessàries per garantir el ple exercici dels drets per les pròpies persones. En aquest sentit, es considera necessari regular l'exercici dels drets civils de les persones sempre d'acord amb la seva capacitat natural i adoptar les mesures de suport necessàries per l'exercici de la seva capacitat que haurien de tenir un caràcter temporal i restrictiu.

Pel que fa les modalitats de suport, la nova normativa ha d'eliminar qualsevol mecanisme que limiti o condicioni l'exercici de la capacitat jurídica, o que suposi la substitució en la presa de decisions. La necessitat d'establir suports per a l'exercici de la capacitat s'ha de fonamentar en la millor interpretació de la voluntat i preferències de la persona.

Un altre qüestió que es planteja és la de declaracions de voluntat fetes per persones que, amb posterioritat a l'esmentada declaració han patit problemes greus de salut. Poden sorgir problemes interpretatius i caldrà cercar fórmules

normatives per tal de garantir que es compleix el màxim possible amb la voluntat d'aquestes persones entre les quals tenen especial rellevància les que estan en situació d'internament.

D'acord amb el conjunt de propostes formulades, la nova regulació tindrà en compte la necessitat de fomentar i facilitar l'exercici dels drets de les persones que tenen la capacitat modificada judicialment i també els de totes aquelles persones que tenen algun tipus de limitació a les quals caldrà facilitar els suports possibles que permetin que puguin exercir els seus drets sense que se'ls modifiqui la capacitat.

La regulació de la capacitat i l'adaptació al CcC dels termes adoptats per la Convenció de Nova York, s'abordaran d'una manera exhaustiva i expressa en una propera iniciativa legislativa, diferent al present avantprojecte de llei d'actualització del CcC, que s'impulsarà des del Departament de Justícia.

Actualment es realitzen uns treballs de caràcter previ, a l'objecte d'elaborar de forma consensuada un esborrany que determini quines haurien de ser les bases de la nova regulació. És un taller participatiu en el qual, a part del Departament de justícia i la Comissió de Codificació de Catalunya, es compta amb la participació del sector universitari, amb la intervenció d'especialistes en dret civil, representants d'entitats que tenen per objecte social o fundacional la defensa de drets entorn a la discapacitat, el sector serveis, amb professionals assistencials i els operadors jurídics, amb la presència de magistrats, fiscals, forenses, notaris i advocats.

4. Aspectes relacionats amb els mecanismes de resolució extrajudicial de conflictes:

FECOM, CESC han presentat les següents propostes:

Consideren que cal promoure i reforçar normativament mecanismes de resolució extrajudicials de conflictes per tal que siguin obligatoris. Proposen augmentar els recursos destinats a mediació i que es preveguin accions de difusió d'aquestes opcions a la societat en general, per tal que ho conegui amb coordinació entre els diferents departaments de la Generalitat.

Demanen donar més accés a la informació sobre què significa el procés de mediació i sobre altres formes alternatives de resolució de conflictes i es facin campanyes de promoció públiques.

Proposen que es posi en funcionament serveis d'orientació, mediació i resolució de conflictes intercol·legials.

La Resolució del Parlament Europeu, de 12 de setembre de 2017, sobre l'aplicació de la Directiva 2008/52/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 21 de maig de 2008, fa una recomanació als Estats membres en el sentit d'intensificar esforços per fomentar el recurs a la mediació en litigis civils i mercantils, mitjançant campanyes d'informació i oferint als ciutadans informació adequada i completa en relació amb l'objecte del procediment i els seus avantatges, per tal d'afavorir la conscienciació de l'ús de la mediació.

La tutela jurídica dels drets i interessos dels ciutadans ha de comptar amb el ventall més ampli possible de mitjans i, en particular, d'aquells mitjans basats en la cultura del diàleg i la pau.

Un dels objectes de la proposta normativa és poder introduir la mediació i altres mecanismes alternatius de resolució de conflictes en el CcC per tal que posi en valor la pertinència de la mediació i dels altres mecanismes de resolució alternativa de conflictes per qualsevol assumpte civil dispositiu.

5. El COTS al·lega que el període de participació de la iniciativa proposada s'hauria d'haver fet en un altre període ja que els experts i entitats expertes en el tema deixen de tenir activitat durant l'agost.

Es considera que, malgrat que el període de consulta ha transcorregut majoritàriament entre juliol i agost, s'ha posat a disposició la bústia de la direcció general de Dret i Entitats Jurídiques per tal de rebre qualsevol suggeriment o proposta que serà tingut en compte durant el procés d'elaboració de l'avantprojecte. Un cop s'hagi elaborat una proposta d'avantprojecte es sotmetrà al tràmit d'informació pública per tal que tots els agents implicats puguin fer les al·legacions i propostes que si s'escau seran valorades i recollides en el projecte definitiu.

D'acord amb el procediment per a l'elaboració de normes reglamentàries regulat a la Llei 26/2010, del 3 d'agost, de règim jurídic i de procediment de les administracions públiques, el text normatiu se sotmetrà als tràmits d'audiència i informació pública en el moment que legalment sigui procedent.

Xavier Bernadí Gil
Director general de Dret i d'Entitats Jurídiques